

FIND HOLGER K.

Enhedslisten og de Konservative er enige om nyt regeltag mod skattesnyd. Skatteministeren har ingen holdning. Side 6-7

MERE DEMOKRATI

Interview med demokratiexpert Mogens Herman Hansen: Hvor meget demokrati kan vi forlange af EU? Side 10-11

FINN ØSTRUP

KLUMME: Hvad laver børserne? Professor i international økonomi skærer en central samfundsinsti- tutions rolle ud i pap. Side 13

LANDEFOKUS: TYSKLAND

Valg hos den store nabo mod syd. Tyskernes stemme afgør Europas skæbne. Klumme af Jesper Pørksen. Side 14

ÅRGANG 40 – NR. 1263 – SEPTEMBER 2013

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Er der politisk vilje til at stoppe skattely?

Analyse side 4 -5

Så mange penge snyder virksomhederne os for i skat hvert år

7.500
mia. kr.

TEMA:
KAN EU LUKKE
SKATTELY?

Leder:

Hvorfor skattely?

PENGEMANGEL. Riget fattes penge. Både herhjemme og i stort set alle andre EU-lande kører statskasserne med store underskud, mens de febrilsk prøver at afdrage på gælden og samtidig finde midler til at sætte gang i væksten.

Derfor er det helt logisk, at de europæiske ledere er stærkt optaget af de 7.500 mia. kr., som EU-Kommissionen anslår landene går glip af i skatteindtægter hvert år. Penge vi må undvære alene på grund af muligheden for at skjule indtægter i skattely, enten ved skattespekulation i den juridiske gråzone eller ved direkte lovovertrædelser.

Skattesnyd for 7.500.000.000.000 kr.

Et fuldkommen surrealistisk tal. Hvis man hævdede det fulde beløb i 100-kronesedler og lagde dem efter hinanden i et langt bånd, så ville man nå 253 gange rundt om jorden og i den proces stable en kinesisk mur af sedler rundt om hele planeten. Hvis man ville lave en åbning på blot én meter i pengemuren, ville man skulle flytte 187.500 kr.

7.500 mia. kr. ville være nok til at dække hele det løbende underskud på de 27 EU-landes statsfinansier (3.850 mia. kr. i 2012) – og der ville samtidig være et solidt overskud af penge det år. Nok til at betale den samlede græske statsgæld i ét hug (omtrent 2.830 mia. kr.). En gæld, der har været ved at tvinge EU – verdens største økonomi – helt i knæ af flere omgange. Det ville stadig efterlade en klatskilling på 820 mia. kr., svarende til prisen på omtrent 24 storebælsbroer eller USA's samlede militærdgifter i 2010.

Man kan også se på det på den måde, at et effektivt skattesystem ville stille 288.500 kr. til rådighed for hver enkelt af Europas 26 millioner arbejdsløse. Et pænt stykke over den europæiske gennemsnitsløn på omkring 170.000 kr. om året.

Hvor er pengene?

Hvordan forsvinder alle de penge under radaren? Der er grundlæggende tre forklaringer:

- 1) Eksistensen af lande med lav eller ingen skat på virksomheder eller selskabskonstruktioners indtægter. Pengene vil altid søge hen, hvor de kan være i fred for skattefar.
- 2) Kapitalens frie bevægelighed, der er blevet styrket af dereguleringen af de finansielle markeder, af digitaliseringen af pengestrømmene, og af fraværet af globale regelsæt for regnskabsaflæggelse, åbenhed m.m.
- 3) Væksten i den interne handel i multinationale selskaber. 60% af verdenshandlen foregår nu internt i de store virksomheder. Det er pengestrømme, der er vanskelige at spore og kontrollere for skattemyndighederne.

Den akutte pengemangel og de enorme potentielle indtægter har skabt en enestående mulighed for at få gjort noget ved problemet. Skattely er ikke et nyt problem, men det er et problem, det har været meget svært at gøre noget ved. Som vi viser i bladet, er skattely-landene ofte formet af både stolte traditioner for eksempelvis bankhemmelighed, og af politiske beslutninger om at tiltrække udenlandske investeringer. Retten til at opkræve skatter, og indrette skattesystemet, er i dén grad kernen i enhver stat. Så det kan være meget vanskeligt at lægge pres på politikken udefra.

Det har ikke skortet på politiske udmeldinger om et opgør med skattely. Men hvor langt der er politisk vilje til at gå, er stadig et åbent spørgsmål.

*Rasmus Nørlem Sørensen
Temaredektør*

NOTAT SÆTTER DAGSORDENEN

I de kommende numre af NOTAT graver vi dybere i problemstillingerne:

- Oktober: **Er grøn omstilling fremtiden for EU?**
Hvad er egentlig den grønne omstilling? Har EU konkrete planer, der vil kunne gøre en forskel? Kan grøn politik føre EU ud af krisen, og har politikerne modet til at gøre et forsøg?
- November: **Hvor bestemmer EU i din kommune?**
Op til kommunalvalget den 19. november kigger vi nærmere på EU's rolle og indflydelse i kommunerne. Fungerer reglerne for EU-udbud efter hensigten? Sparer kommunerne reelt penge på at lave de mange udbud?
- December: **Hvorfor frihandel?**
EU forhandler i øjeblikket en omfattende frihandelsaftale med USA. Men hvorfor er EU egentlig så optaget af at fremme frihandel – og hvem har fordel af det? Hvilke problemer kan aftalen skabe for arbejdstagere, forbrugere og miljøhensyn?

Hvis du har idéer, tips, en historie i ærmet eller lyst til at bidrage på anden vis, er du meget velkommen til at kontakte os.

Mail: redaktionen@notat.dk, tlf. 22 33 87 77

NOTAT

– magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT,
Christiansborg, 1240 København K.
redaktionen@notat.dk

Redaktør af dette tema:

Rasmus Nørlem Sørensen (ansv.)

I redaktionen: Staffan Dahllöf, Sven Skovmand, Finn Ellegaard, Andreas Bay-Larsen, Kenneth Haar, Therese Lihn Thomsen, Jesper Vestermark Køber, Ida Zidore og Michael Birkkjær Lauritsen

Øvrige bidragsydere i dette nummer:

Marie Sjødin Græsholm, Jesper Pørksen, Ole Aabenhus og Finn Østrup

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO.

Abonnement: NOTAT,
Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

Grafik og layout:
Ingelise Bech-Hansen, NOTAT Grafisk
ISSN: 1603-7480

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser.

Før kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEOs arrangementer.

Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

Det forbudte spil om skatten

Hov, der ligger en bold.
Den sparker vi til!
Tiltag mod skattesnyd og skattely er blevet
en ny favoritdisciplin i EU,
selvom det spil egentlig ikke er tilladt.

AF STAFFAN DAHLLÖF

GENNEMBRUD. Algirdas Šemeta, den litauiske kommissær med ansvar for skatter og afgifter, har altid kunnet bevæge sig ganske ubemærket i gadebilledet, ikke kun i København, men også i Bruxelles. Det kan han ikke helt længere – i hvert fald ikke i Bruxelles.

Šemeta har i de seneste måneder markeret sig som en af de flittigste citerede personer i EU, i takt med at hans stofområder er kommet højere op på den politiske dagsorden.

Selv har han beskrevet det som en "perfekt storm" af begivenheder:

Udgangspunktet var den økonomiske krise og landenes mangel på indtægter. Så kom Obama-administrationens lov om at tvinge udenlandske banker til at opgive oplysninger om amerikanske kontoindehavere, FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act). Og så var der den franske budget- og finansminister Jérôme Cahuzac som – viste det sig – havde haft en hemmelig bankkonto i Schweiz.

Som dråben i bægeret, eller kronen på værket, kom "Offshore Leaks", en gigantisk datafil over skatteunddragelser, lækket til det journalistiske netværk ICIJ (International Consortium of Investigative Journalists).

De lækkede oplysninger er blevet behandlet af en lang række toneangivende medier, og er siden hen gjort søgbare for alle og enhver, der måtte have en interesse. Der er dog foreløbig intet at finde om danske personer eller virksomheder, fordi DR har fået en klausuleret eneret til det danske materiale indtil udsendelsen af en kommende dokumentar.

De store og de små

Kommissionsformand José Manuel Barroso, som sjældent forsømmer en lejlighed til at høre, hvor andre har sået, udtalte sin tilfredshed med at G8 (otte af verdens økonomisk førende nationer) efter et topmøde i Nordirland i juni blev enige, i princippet, om at gribe ind overfor skattely.

Op til det kommende topmøde med

Tegning venligst udlånt og fordansket til NOTAT af den svenske satire-tegner Robert Nyberg.

Det har EU gjort

- * Ministerrådet og Parlamentet har vedtaget regler for udveksling af skatteoplysninger, herunder Rentebeskatningsdirektivet, der trådte i kraft i 2005. Luxembourg og Østrig har overgangsregler, men Luxembourg har erklæret sig parat til at ændre holdning. De regler foreslås nu at skulle omfatte flere forskellige slags indkomster.
- * Ministerrådet har oprettet forskellige ekspertgrupper, blandt dem Tax Policy Group, for udveksling af erfaringer og diskussion om strategier (se i øvrigt klummen på side 13)
- * Kommissionen har vedtaget en handlingsplan (KOM/2012/722) om skattesvig og skatteunddragelse med 34 forskellige – ikke bindende – forslag.

den større kreds, G20, i Sankt Petersburg den 5.-6. september skriver Barroso og EU's topmødes formand Herman Van Rompuy om de forslag, som organisationen OECD er kommet med (se også artiklen side 4-5):

"Forslagene støtter fuldt ud vores fælles mål om at sikre, at alle betaler deres rimelige andel af skat – uanset om der er tale om store multinationale virksomheder eller den lille forretning på gadehjørnet – og at beskatningen afspejler, hvor den økonomiske aktivitet finder sted."

Det med de multinationale og forretningen nede på hjørnet var i øvrigt en formulering som kommissæren Šemeta havde brugt tre dage inden.

Bundlinjen fra EU-ledelsen er i hvert

fald klar: Nu skal der sparkes bold! Det er blevet tid til at gå fra ord til handling.

Hvis det nu ikke var for det kritiske spørgsmål: Må EU egentlig det?

Svaret er nej.

Uden mandat

Bag de forholdsvis dramatiske udtalelser gemmer sig den kendsgerning, at EU som sådan slet ikke har kompetence – det vil sige mandat fra medlemslandene – til at lovgive om skatter. Og hvis man alligevel gør det, for eksempel ved samordning af skatteoplysninger, så skal beslutningerne træffes med enstemmighed.

Allerede i den første sætning på Kommissionens hjemmeside om skatte-snyd bliver det slået fast:

"Både det at opkræve skatter og bekæmpe skattesvig og skatteunddragelse er medlemsstaternes kompetencer."

Algirdas Šemetas ambitioner til trods er det altså begrænset, hvad EU har gjort og kan gøre på området (se boks).

I den forstand er EU i samme båd som de andre bogstavkombinationer G8, G20 og OECD: Man kan foreslå, anbefale og samordne og udveksle erfaringer.

Hvorvidt det er en styrke for den demokratiske legitimitet, en svaghed for mulighederne for forandring eller af underordnet betydning, er så en anden diskussion. ♦

Offshore Leaks

En udførlig liste med links til mange af gennembrudsartiklerne og til den søgbare database kan findes på www.icij.org/offshore

To tredjedele af verdens-
økonomien var repræsenteret
i skattely-debatten,
da G8 holdt topmøde i
Lough Erne i Irland.

Er der vilje til at stoppe skattely?

Afsløringer af store virksomheders skattesnyd i milliardklassen har sendt skattely til tops på den internationale dagsorden. Spørgsmålet er, hvor hårdt de politiske ledere tør tage fat i en tid, hvor konkurrencen om virksomhedernes gunst er benhård.

AF ANDREAS BAY-LARSEN

ANALYSE. "Jeg sikrede mig, at hver G8-leader underskrev dem – at alle satte deres navn på disse 10 forpligtelser."

Sådan lød det selvsikkert fra den britiske premierminister, David Cameron, da han i juni præsenterede G8-mødets erklæring om bekæmpelse af skattely. De otte førende verdensøkonomiers ledere var nået til enighed om 10 punkter for en international indsats mod skattespekulation.

Hvad er G8

G8 er et årligt topmøde for otte af verdens førende økonomier. Tilsammen udgør de to tredjedele af den globale økonomi. Deltagerne er: Frankrig, Tyskland, Italien, Japan, Storbritannien, USA, Canada og Rusland.

De væsentligste af de ti punkter slår fast, at landene forpligter sig til, at skattemyndigheder automatisk skal udveksle oplysninger med hinanden om virksomhedernes skattebetaling. At det skal være nemmere at finde ud af, hvem der reelt

ejer en virksomhed. Skattespekulanterne kan nemlig ofte gemme sig bag komplicerede selskabskonstruktioner. Endeligt skal adskillige smuthuller i de internationale regler for beskatning lukkes.

At der er behov for handling på disse tre områder illustreres tydeligt af, at globale virksomheder som Google og Apple i årevis har kunnet slippe afsted med at betale helt ned til 2-3 procent i skat.

Hvad er et skattely?

Debatten om skattely handler ikke kun om eksotiske småstater som Cayman Islands, Seychellerne og Bermuda. En række europæiske lande, som Irland, Østrig, Luxembourg og Holland tilbyder bankhemmelighed eller slatne regelsæt for kapitalbevægelser, der reelt gør disse lande til afgørende brikker i skattelyspillet. Palmeøerne er kun endestationen i dette omfattende maskineri.

Der er to centrale årsager til, at skattely kan fungere. For det første, at

nogle lande tilbyder lav eller ingen skat for virksomheder. Det giver selvfølgelig selskaberne en stærk interesse i at flytte deres indtægter eller overskud til disse lande. For det andet har afreguleringen af finansmarkederne op gennem 80'erne og den generelt mangelfulde kontrol med kapitalbevægelser betydet, at det ikke er svært at flytte sine penge uden for myndighedernes bevågenhed.

Men den økonomiske krise presser nu de vestlige økonomier i en grad, så der er

Britiske aktivister protesterer mod kaffe-kæden Starbucks i vinteren 2012-2013.

Det amerikanskejede selskab har omsat for mere end 10 milliarder kroner på det britiske marked fra 2009-2012, men har ikke betalt en krone i skat.

Trækprocent på nul

IT-giganten Apple er et godt eksempel på lulede skatteregler. Pengene fra Apples aktiviteter i Europa er i mange år gået til et selskab oprettet i Irland. Det irske datterselskab bliver dog formelt ledet fra USA. Irland beskatter ud fra, hvor virksomheden er kontrolleret, mens USA beskatter ud fra, hvor virksomheden er etableret.

Dermed er Apple-koncernen ikke skattepligtig i nogen af de to lande – og indtægterne kan derfor helt lovligt flyttes til Bermuda, hvor selskabsskatten er 0 procent.

Sådan undgår man at betale skat af et overskud på 74 mia. dollar

opstået et massivt pres for at gøre noget. I det mindste lappe de værste huller og øge udvekslingen af information.

OECD til kamp mod skattely

Bolden ligger nu hos de velhavende landes tænketank, OECD. På et G20-møde (verdens 20 største økonomier) i juli præsenterede OECD sin handlingsplan mod "BEPS" – *Base Erosion and Profit Shifting*. Kort sagt skattespekulation. Planen udpeger en række områder, hvor der frem mod slutningen af 2015 skal ryddes op i det hullede pileflet af internationale aftaler om, hvor og hvornår en virksomhed skal betale skat. Ikke mindst fokuserer OECD på at skabe større klarhed over, hvor en virksomhed reelt har sin indtjening og derfor skal betale sin skat.

Den første opgave bliver at analysere, hvordan den geografisk flygtige digitale økonomi – som i eksemplerne med Apple og Google – skal gribes an. For det er blevet tydeligt for enhver, at det nuværende næsten 100 år gamle system for beskatning af multinationale aktiviteter slet ikke kan følge med. Hvordan beskatter man eksempelvis indtægten fra et musiknummer, som en dansker køber af en amerikansk virksomheds irske datterselskab?

Interne handler i det skjulte

Helt op mod 60% af verdenshandlen foregår i dag internt i de store koncerner. Det rejser det afgørende spørgsmål om, hvad de ydelser, virksomheder køber af egne afdelinger i andre lande, egentlig er værd. Hvad er en rimelig takst, når en virksomhed køber konsulentytelser af sig selv? Hvis betalingen er for høj, kan den bruges til at flytte overskud til skattely.

Det samme gælder med det hastigt voksende problem med beskatning af indtægter på patenter. Ved at flytte ejerskabet af patentet, flyttes nemlig også den indtjening – royalties – som patentet skaber. Det gør det muligt at flytte indtægter fra forskning udført i et højskattelend, hvor eksempelvis gode uddannelsesmuligheder og stærk infrastruktur betalt af skattekrone i første omgang, har gjort forskningen mulig, til et andet land med lav skat. Det er blandt andet denne finte, som SKAT i februar mente, at Novo Nordisk havde benyttet sig af, da de flyttede en række patenter til Luxembourg.

Et spørgsmål om vilje

OECD-rapporten er lige nu det væsentligste skridt i indsatsen mod skattely. Fordi skattespekulation benytter sig af forskelle og huller mellem forskellige landes skatteregler er det et problem, der kun kan løses ved forbedret international koordinering.

Tax Justice Network (Netværk for retfærdig beskatning, red.), en organisation der i årevis har ført kampagne for et bedre skattesystem, har set nærmere på, om OECD's udspil kommer til at gøre en forskel. Den overordnede vurdering er, at der er taget et stort skridt fremad i forhold til at sætte fingeren på problemerne. Men da skat fortsat er et konkurrenceparameter blandt verdens lande, sætter de spørgsmålstejn ved, om der er tilstrækkelig politisk vilje til at gennemføre tiltag i den hastighed og det omfang, OECD lægger op til. Anbefalingerne er nemlig ikke bindende.

"Selv hvis regeringerne accepterer anbefalingerne, ville det øge skattekonflikter, eftersom hvert land søger at rage så meget af virksomhedernes indtjening til sig for at

kunne beskatte den," skriver Tax Justice Network i sin analyse af OECD-rapporten.

"Et allerede meget kompliceret system vil blive endnu mere indviklet, koordinering vil blive meget svært og OECD's ambitiøse bud på en løsning, som skal aftales blandt mange parter, vil sandsynligvis nærmere tage 20 år end 2 år," lyder det.

Kampen mod det rindende vand

Problemet er, at selv med de bedste intentioner kæmper ethvert tiltag mod "det rindende vands princip". Ligesom vand har det med at finde nye sprækker, når ét hul lappes, vil virksomhedernes skattebetaling altid søge mod den mest fordelagtige destination. Derfor kræver det en hidtil uhørt grad af enighed om den fælles interesse på bekostning af nationale hensyn at få lappet skattesystemet.

Udfordringen er, at det vil kræve fælles fodslag og omhyggelig koordinering fra en række politiske ledere, der normalt har meget forskellige interesser i spil. Og der er ingen tvivl om, at virksomhedernes lobbyister allerede er i fuldt sving med at teste, hvor langt den politiske vilje reelt holder – og hvor den kan bøjes. ♦

Konference for undervisere

EU i undervisningen

København:
tirsdag den 10. september kl. 10-16

Aarhus:
tirsdag den 17. september kl. 10-16

Vi sætter fokus på, hvordan man underviser i EU. Få indblik i relevante EU-politiske problemstillinger og få konkrete undervisningsmaterialer med hjem, der kan indgå direkte i et undervisningsforløb – både for elever på grund- og gymnasialt niveau.

Gratis for undervisere og lærerstuderende.
For andre 150 kr. inkl. frokost.

TILMELD DIG PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

Hvor svært kan det være?

Enhedslisten og Konservative er enige om, at skattesnyd kan bekæmpes ved at ændre de regnskabsregler som virksomheder og kapitalforvaltere selv har udarbejdet. Det har skatteminister Holger K. Nielsen ingen mening om.

AF STAFFAN DAHLLÖF

SKATTESNYD. Frank Aaen, Enhedslistens mangeårige revser af danske og multinationale virksomheder, som slipper for lidt i skat i Danmark, har en ganske simpel og ikke voldsomt revolutionær opskrift i baglommen:

»Det vigtigste, man kan gøre for at begrænse skattesnyd, vil være at blive enige om et sæt nye regnskabsregler, hvor man redegør land for land, hvor virksomheden har sine udgifter og skaber sine værdier.«

Det er Aaen ikke alene om at synes. De Konservatives finansordfører, Mike Legarth, er enig:

»Den tanke kender jeg godt til, og det er noget, man bør overveje, fordi man kan få et fuldt billede over transferpriser (den takst virksomhederne giver, når de køber ydelser fra egne selskaber i andre lande - red). Det vil kunne være et værn imod skattespekulation,« siger han.

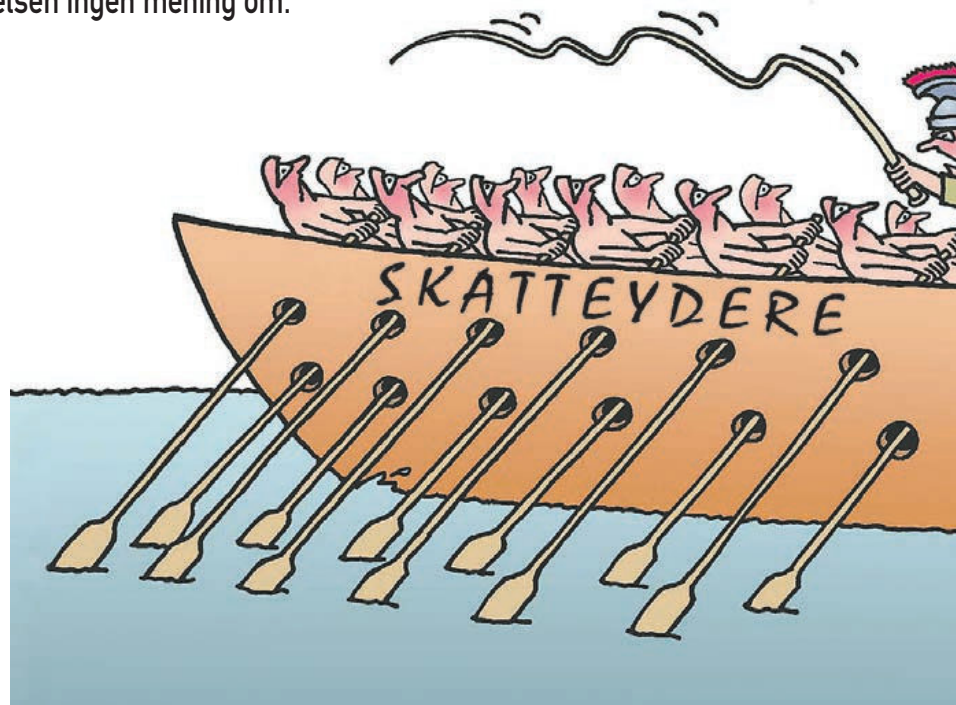
Ikke kun de danske

Venstres skatteordfører, Torsten Schack Pedersen, har ikke lagt sig fast på en holdning til forslaget, men er ikke afvisende:

»Det har vi ikke taget stilling til i Venstre, men hvis der kan skabes tilslutning, så kan det være en mulighed. Bare det ikke bliver noget, som skal indføres alene for danske virksomheder – så er jeg imod. Og hvis det bliver lavet som en standard med 1700 forskellige fortolkninger, så er der ikke noget vundet ved det.«

» Land-for-land regnskaber er enten noget som ministeren ikke ved noget om, eller som han ikke har en holdning til.

I den internationale debat er forslaget om land-for-land rapporter ført frem af Tax Justice Network, et samarbejde mellem forskere, revisorer, udviklingsorganisationer, og fagforeninger. Netværket ser den model som et alternativ til forslagene fra OECD, som de anser for at være utilstrækkelige løpsløsninger.

Yderligere en fortaler er *Publish What You Pay* (Offentliggør hvad du betaler, red.) en koalition af organisationer, som arbejder for åbenhed om udvinding af råstoffer som olie, gas, mineraler og træ.

Middel mod korruption

Publish What You Pay noterede en sejr, da EU-Parlamentet i juni i år med stort flertal stemte for nye EU-krav om åbenhed om råstofudvinderes betalinger til regeringer – hvis beløbet overstiger 100.000 euro.

Kravene til råstofvirksomhederne er ikke primært opstået for at modvirke skattesnyd.

De er rejst for at forhindre bestikkelse ved at skabe klarhed om royalties, afgifter og andre produktionsbetingelser.

Men, mener *Publish What You Pay*, princippet om at multinationale virksomheder skal gøre rede for, hvad de betaler, og hvad de tjener i forskellige lande, vil med fordel kunne udvides til en generel skatteregel.

Privat klub laver reglerne

Reglerne for hvordan virksomheders regnskaber kan sammenlignes globalt kaldes IFSR (International Financial Reporting Standards) og bliver foreslået og debatteret i den private organisation IASB

(International Accounting Standard Board – på dansk Rådet for Internationale Regnskabsstandarder).

IASB og søsterorganet IFSR Foundation er private organisationer for virksomheder, banker, investeringsselskaber og brancheorganisationer. Men deres høringssvar til lov- og regelforslag er offentligt tilgængelige.

» Kommissæren for det indre marked, Michel Barnier, har udtalt støtte til land-for-land regnskaber.

I et oplæg fra 2011 om standardiseringsarbejdet i de kommende år, var land-for-land rapportering et af de konkrete forslag som IASB stillede spørgsmål om.

Interessen fra branchen var dog beskeden, konkluderede IASB i december 2012 efter at have gennemgået 243 høringssvar:

»Dagsordenshøringen afslørede svag støtte til et sådan projekt, og vi planlægger ikke at foretage nogen specifikke arbejder om dette emne.»

Ikke interesserede

NOTAT har spurgt IASB og IFSR's sekre-

Et populært mundheld lyder, at hvis nogen siger til dig, at I er i samme båd. Så betyder det, at de vil styre båden, og du skal ro.

tariat i London, om det måske var en forhastet konklusion, med tanke på den opmærksomhed som bekæmpelse af skattesvig har fået siden hen.

Det har de to organisationer ingen udtalt mening om, men de henviser til høringssvarene.

»De vil kunne give en smagsfornemmelse af de tilbagemeldinger vi fik,« siger talsmanden Chris Welsh.

NOTAT's fornemmelse efter at have læst et udpluk af svarene er, at udviklings-, og bistandsorganisationer er fortalere for land-for-land rapporter, mens erhvervslivets aktører enten er uinteresserede eller helt afvisende.

EU-Kommissionens holdning er ikke entydig. Kommissæren for det indre marked, Michel Barnier, der kan kaldes en slags EU-minister for området, har udtalt støtte til land-for-land regnskaber.

Men i Kommissionens høringssvar fra november 2011, var Barniers øverste embedsmand, generaldirektøren for det indre marked Jonathan Faull, en af de mange, som blankt afviste idéen.

Ministeren mener ikke rigtigt noget

NOTAT har også forsøgt at få afklaret, om den danske regering har en holdning i sa-

gen, ikke mindst på baggrund af skatteminister Holger K. Nielsens kontante melding om behovet for et opgør med skattely efter G8 gruppens topmøde i juni:

»Vi hverken kan eller vil acceptere, at nogle selskaber og enkeltpersoner udnytter skattereglerne så aggressivt, at de suger værdierne ud af de lande, de opererer i, og placerer værdierne i skattely-lande.»

”Det vigtigste, man kan gøre for at begrænse skattesnyd, vil være at blive enige om et sæt nye regnskabsregler.

– Frank Aaen (EL)

Netop den sætning står særligt fremhævet på skatteministeriets hjemmeside.

Men efter en række skiftende forklaringer fra ministerens medarbejdere, som NOTAT har talt og mailet med i en uges tid, er land-for-land regnskaber enten noget som ministeren ikke ved noget om, eller som han ikke har en holdning til.

Hvilken af de to forklaringer, der er den rigtige, står ved redaktionens afslutning hen i det uvisse. ♦

Internationale vurderinger af land-for-land regnskaber:

Virksomheder er i dag ikke forpligtet til at udarbejde regnskaber, der præcis viser, hvor mange penge de tjener i hvert land de opererer i. Det betyder, at det kan være meget svært for skattemyndigheder og for den bredere offentlighed at føre kontrol med, om virksomhederne betaler skat – og om de betaler nok. Derfor arbejdes der i flere sammenhænge med at fastsætte nye regnskabsregler på internationalt plan. Her er et udpluk af debatten.

Udtalelser om land-for-land rapportering:

Godt og nødvendigt

”Troværdigheden for IASB og IFRS Foundation er blevet alvorligt undermineret og organisationernes raison d’être (eksistensberettigelse, red.) er i fare, med mindre man engagerer sig bredere i nærmeste fremtid.”

Marinke van Riet
Publish What You Pay
(600 frivillig- og bistandsorganisationer)
Karin Lissakers
Revenue Watch Institute
(tænk tank og støtteorganisation)

”Vi afviser fuldstændig opfattelsen (...) at man kun skal rapportere til gavn for investorer og andre markedsaktører (...) Selv om den største transformerende effekt sandsynligvis vil være i udviklingslandene, er det klart, at med hensyn til at opfylde målene i IFRS forfatning er land-for-land rapportering den bedste prioritet for IASB at vedtage.”

Alex Cobham
Christian Aid (bistandsorganisation for 41 kirker i Storbritannien og Irland)

Unødvendigt og forkert

”Det (land-for-land rapporter) er en sag for lovgiveren, ikke for standardiseringsorganisationer.”

H. Wirtz, Nestlé S.A.

”Vi mener, der er meget begrænsede fordele ved den slags rapporter set i lyset af virksomhedernes multinationale natur. Hvis en sådan rapportering skal finde sted, vil det være et spørgsmål om regulering, og ikke om finansiell rapportering.”

James Singh
European Roundtable of Industrialists

”Vi går ikke ind for at udvide dagsordenen for standarder udover finansiell rapportering for eksempel ved integrerede regnskaber og land-for-land rapporter.”

Claes Norberg, Svenskt Näringsliv

”Vi foreslår, at man afslutter aktuelle projekter inden man tager nye initiativer (...) Der er brug for at sætte farten ned, og imødegå ønsket om en rolig periode i regnskabsverdenen.”

Jonathan Faull
EU-Kommissionens generaldirektorat for det indre marked

Sven Giegold,
tysk MEP,
Den Grønne Gruppe

AF IDA ZIDORE

Har EU de nødvendige beføjelser til at bekæmpe skattely?

Ja, men der mangler vilje blandt nogle af medlemslandene i Rådet. Det er et problem, for alle skatte spørgsmål skal vedtages ved konsensus.

Hvordan mener du EU burde bruge sine beføjelser?

EU burde komme med en omfattende plan til bekæmpelse af skattely. Samtidig skal de bilaterale tiltag fra medlemslandene fortsætte, så vi kan få en europæisk version af den amerikanske FATCA-aftale.

Ville mere gennemsigtighed gennem land-for-land rapportering kunne fungere som en genvej?

Ja, lige nøjagtig. Eftersom land-for-land er et rapporteringskrav og ikke hører under skattelov, kan det vedtages ved normal flertalsafstemning i Rådet. Derfor var det en skam, at Rådet for et par måneder siden gav afkald på muligheden for at installere land-for-land rapportering i regnskabsdirektivet og i transparensdirektivet.

Hvad eller hvem – udover traktaten – bremser mere konkrete tiltag?

Nogle medlemslande har dybest set solgt deres suverænitet til nogle begrænsede interesser i finanssektoren. Luxembourg, Østrig, Irland, Holland og Cypern har én ting til fælles: de er skattely indenfor EU's grænser.

Er der noget, der taler for, at EU ikke skal blande sig i skattepolitik og skattekontrol?

Nej. Jeg ved godt, at det er en stærk diskurs i skandinaviske lande, men jeg mener, at Europa burde stille minimumskrav. Så kan landene selv vælge, at have strengere skattelove og højere skattesatser, mens vi samtidig forebygger skattely og skattedumping. Det her er et område, hvor det giver meget mening for især højt beskattede lande som de skandinaviske, at have mere snarere end mindre Europa.

Delstaten Delaware, halvanden times kørsel fra Washington og det hvide hus, er et skattely. 85 % af alle amerikanske virksomheder benytter sig af Delawares fordelagtige skatteregler.

Fed fidus at fungere som skattely

Skattely er en god forretning – for skattely-landene. Det er ikke kun på eksotiske palmeøer, at det faktum bliver udnyttet.

AF STAFFAN DAHLLÖF

EGENNYTTE. Niels Johannesen, lektor ved Økonomisk Institut, Københavns Universitet peger på to åbenlyse fordele for et land ved at fungere som et skattely:

”Man får skabt en finansiel sektor, som bliver større end den ellers ville være, og det medfører en masse højt lønnede jobs.”

Den anden grund er, at selvom selskabsbeskatningen er lav eller helt nede på nul, så kan skatteindtægter alligevel skæppe godt i statskassen, når betalingsstrømmene er store nok.

»Hvis et selskab vil låne af sig selv, så kan det typisk ske via et skuffeselskab i Luxembourg, som formidler pengene fra én del af selskabet til en anden. Den renteforskel, som opstår i Luxembourg, beskattes så dér. Det er en forklaring på,

Schweiz har en stolt tradition for bankhemmelighed. Det gør det attraktivt at gemme sin sorte eller på anden måde illegale formue i alpelandet.

at selv om Luxembourg har en lav selskabsbeskatning, får staten relativt flere indtægter fra selskabsskatter end andre europæiske lande,« forklarer Niels Johannesen.

Historiske grunde, og politiske beslutninger

En stor banksektor og mange små betalinger fra store kapitaloverførsler er en forklaring på hvorfor for eksempel Schweiz, Luxembourg og frem til for nylig Cypern, har været blomstrende skattely-lande, ligesom lilleputlande som Liechtenstein, Monaco, de britiske kanaløer og de mange ø-stater i Vestindien og Stillehavet.

»Men det her område er komplekst, og mange gange er det en situation, som er opstået af forskellige historiske grunde, mere end som et resultat af enkelte beslutninger. Østrig som står vagt om bankhemmeligheden er et eksempel på det,« siger Niels Johannesen.

Letland er muligvis et eksempel på det modsatte; landet gør sig nu bevidst lækker for de russiske rigmænd, som fik brændt nallerne på formueplaceringer i

det nu statskrakkede Cypern. Men definitionen af et skattely er ikke krystalklar.

Den britiske selskabståge

At der er flydende grænser for, hvad der opfattes som et skattely, illustreres af den liste, som den danske konsulentvirksomhed Metropol International præsenterer for interesserede kunder med ondt i skatten.

Metropolis "Liste over skattely-lande" omfatter godt 50 lande eller territorier. Her optræder blandt andre EU-landene Bulgarien, Cypern (tilsyneladende ikke opdateret efter krisen i foråret) og Storbritannien.

»Storbritannien er ikke et skattely i traditionel forstand«, siger lektor Niels Johannesen, »men mange af de banker som opererer i skattely er jo britiske banker.«

Desuden er der en forskel mellem det britiske retssystem "Common law" og det kontinentaleuropæiske retssystem "Civil law", som får en skattemæssig betydning.

»Briterne har ikke bankhemmelighed på samme måde som for eksempel Schweiz, men en tilsvarende grad af uigennemsigthed kan opnås ved hjælp af fonde (eng. "trusts"), hvorved det formelle ejerskab af en formue overdrages til en fondsbestyrer, typisk en advokat, men

den faktiske kontrol med formuen bevarer,« siger Niels Johannesen.

Ikke langt fra Washington

Yderligere et eksempel på et, måske uventet, skattely er den amerikanske delstat Delaware.

USA har med Barack Obama som præsident taget førertrøjen i de globale fora, hvor skattely er blevet et stort politisk emne. Det forhindrer dog ikke at Delaware, små 160 km. fra Washington, i skattehenseende fungerer som en amerikansk og en international tropeø.

Delaware var den første af de oprindelige 13 kolonier, som ratificerede den amerikanske forfatning, og er USA's næstmindste delstat – noget mindre end Sjælland. Delstaten havde ifølge New York Times sidste år kun godt 897.934 indbyggere, men hele 945.326 registrerede virksomheder.

Det giver konsultantselskabet Metropol Internationals salgsmateriale en god forklaring på:

"Delaware opkræver ikke indkomstskat af selskaber, der ikke opererer inden for staten. Delaware er vor anbefaling til selskaber, som ønsker at fremstå som amerikanske. Ca. 85% af USA's erhvervsliv har enten bank eller selskab i Delaware." ♦

5
SKARPE

Søren Søndergaard
(MEP,
Folkebevægelsen
mod EU), GUE/NGL

AF IDA ZIDORE

Har EU de beføjelser, der skal til for at bekæmpe skattely?

Ja. Efter min mening handler kampen mod skattely ikke om manglende beføjelser, men om manglende politisk vilje.

Og hvad skulle man helt konkret gøre?

Man kunne for eksempel sætte minimumstandarde i forhold til skattegrundlaget. Man kunne også lave land-for-land rapportering, og man kunne lave forskellige regnskabsstandarder. Alt sammen, hvis der var vilje til det.

Hvor stor en del af løsningen er mere gennemsigtighed omkring regnskaber?

Det er en del af løsningen, men det løser jo ikke den skattekonkurrence, som forskellige EU-lande fører mod hinanden. At landene konkurrerer om, hvem der kan have lavest mulig selskabsskat, er jo også en form for skatteunddragelse. Der deltager Danmark jo aktivt ved lige at have sat selskabsskatten ned, sådan at man nu også diskuterer at sætte den ned i Norge.

Er det de medlemslande, der bremser for mere konkret handling?

Til dels, ja – men hvis det kun var nogle medlemslande, så ville man kunne overkomme det. Problemet er, at interessen i virkeligheden ikke er så stor. Det var jo også oppe på G8 og G20, uden at man rigtig kom nogen vegne. Når det kommer til stykket, så generer man nogle af dem, der understøtter de forskellige partier, og som har stor indflydelse på pressen og på den politiske debat i hjemlandene.

Er EU det rette forum for bekæmpelse af skattely?

EU er helt oplagt *ikke* det rette forum, fordi skattesnyd er langt mere omfattende end EU. Det er klart, at hvis man skal lave nogle effektive begrænsninger på skattesnyd, så skal man op på G20-niveau eller langt længere end EU. Det betyder jo ikke, at EU ikke kan starte. Hvis EU gerne vil starte, så fint for mig. Men EU er i sig selv ikke løsningen på skattesnyd, ligesom det er tilfældet med så mange andre grænseoverskridende problemer.

Hvad vil tyskerne med Europa?

Tysklands indflydelse på EU har aldrig været større end i dag, og den 22. september går tyskerne til valg. Spørgsmålet er, hvad vil tyskerne med EU og Europa?

Debatmøder kl. 17-18.30

i **København** med Karl Christian Lammers og Jan Bo Hansen **onsdag den 25. september** og

i **Aarhus** med Siegfried Matlok og Jesper Vestermark Køber **torsdag den 26. september**

Pris 50 kr., 20 kr. for studerende DEO-medlemmer og NOTAT-abonnenter.

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

TILMELD DIG PÅ www.deo.dk

Flere borgere giver mindre demokrati

Man kan ikke opnå den samme grad af demokrati i EU, som man kan i et lille sogn eller et enkelt land, lyder dommen fra en verdenskendt dansk demokratiforsker.

AF OLE AABENHUS

DEMOKRATI. Da jeg skal interviewe den anerkendte demokratieksperter og filolog Mogens Herman Hansen om demokratiets muligheder i EU, falder jeg over en definition fra Encyclopædia Britannica 1955, som han selv bruger i forordet til sin bog "Demokrati som styreform og som ideologi" (2010). Den lyder:

"Demokrati er en regeringsform baseret på folkets selvstyre og i moderne tid på frit valgte repræsentative institutioner og en udøvende magt, der står til ansvar over for folket; samt en livsform baseret på den fundamentale antagelse, at alle individer er lige og har lige ret til liv, frihed (herunder menings- og ytringsfrihed) og stræben efter lykke".

Sprogbarrierer

Så jeg lægger ud med at spørge Mogens Herman Hansen om en sammenslutning af stater med omkring en halv milliard mennesker, som EU jo er, på nogen måde vil kunne leve op til denne definition.

»Det står jo allerede i Rom-traktaten, at der er tale om en sammenslutning af folk, ikke bare af stater«, siger han. »Hvis vi skal have et rigtig demokratisk EU, så skulle vi egentlig have et europæisk folk. Men den første vanskelighed er, at man har 24 officielle sprog. Samtidig er der så alle de traditioner og religioner og historiske baggrunde, som er forskellige i alle de 28 lande«.

»Så kan man spørge: Hvad mangler der for, at EU kan kaldes en forbundsstat? Meget lidt.«

»På den anden side: Det kan lade sig gøre. Jeg kan f.eks. henvise til, at vi har en schweizisk identitet, der går 700 år tilbage – på trods af, at man dér har 4 officielle sprog: tysk, fransk, italiensk og røtoromansk. Og på trods af, at religionsstridighederne i Schweiz har været blandt de voldsomste i Europa«.

»Hvis man tog subsidiaritetsprincippet alvorligt, så vil det sige, at alt, hvad vi kan skubbe tættest muligt på borgerne, det bør vi skubbe tættest muligt på borgerne. Det er sådan et smukt princip.«

Mogens Herman Hansen mener altså ikke, at sproget nødvendigvis er den altoverskyggende hindring for et europæisk demokrati. Men der skal være et europæisk folk, og det ligger ikke lige om hjørnet.

Demokratiets størrelser

»Der er to grundsætninger, jeg har, og som vi aldrig må være blinde for. Den ene er, at graden af demokrati altid er omvendt proportional med den politiske enheds størrelse. Det vil sige, jo større enhed, vi har, des mindre demokrati kan der være. Et sogn med 200 indbyggere kan vi lave fantastisk demokratisk. I en kommune med 50.000 indbyggere kan vi også have en høj grad af demokrati. I en stat med 5 millioner – nu er vi oppe på Danmarks størrelse – kan vi have en vis form for demokrati. Men når vi når op på 500 millioner, så kan vi ikke have den samme grad af demokrati«, forklarer han.

»Min anden grundsætning er, at betydningen af en politisk beslutning er ligefrem proportional med størrelsen af den politiske enhed. I et sogn med 200 indbyggere eller en kommune med

50.000 kan man lave beslutninger, der er meget demokratiske, men de har ikke den store rækkevidde. Og der er en række beslutninger, der bør træffes ikke bare af 5 millioner, men af 500 millioner – nemlig dem, der vedrører energi, forurening og ressourcer. Det gælder også frie kapitalbevægelser, men der skal vi faktisk op på verdensplan, for hvis vi skal have Tobin-skatten (skat på finans-transaktioner. red.), så må der ikke være nogen stater, hvis banksystem kan gemme sig.«

Tvinger den økonomiske virkelighed os til at tænke stats- og demokratiformer på stadig højere niveauer?

»Ja, og ikke bare den økonomiske, men også den økologiske og den klimamæssige. Men her kommer der et princip ind, som EU har – subsidiaritetsprincippet (også kaldet nærhedsprincippet, red.). Hvis man tog subsidiaritetsprincippet alvorligt, så ville det sige, at alt, hvad vi kan beslutte tættest muligt på borgerne, det bør vi skubbe tættest muligt på borgerne. Det er sådan et smukt

Græsk satiretegning af Ilias Makris, bragt i avisen Kathimerini i 2012.

princip. Men her er min anke, at jeg slet ikke synes EU lever op til sit eget princip, tværtimod!»

Ydre og indre suverænitet

Kan EU med sine 500 millioner indbyggere ses som en konstruktion, der er på vej til at blive en forbundsstat på linje med USA og Indien?

»I virkeligheden lever halvdelen af verdens befolkning, tror jeg, i forbundsstater eller forbundslignende stater«.

Han mener ikke det er størrelsen, der er udfordringen her, men den politiske arkitektur. Mogens Herman Hansen fremhæver det, han kalder et dobbelt suverænitetsbegreb. Det består af en ydre og en indre suverænitet.

Den ydre suverænitet vedrører udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik. Forholdet til andre stater. Den indre suverænitet handler om, at politiske institutioner har monopol på med magt at fastsætte og

opretholde en retsorden inden for et givet territorium over for et givet folk.

»Suveræniteten er delt, idet ting som mønt, mål, vægt, udenrigspolitik, hær og andre ting ligger under forbundsstaten, hvorimod alt andet vedrører den enkelte delstat. Den har typisk egen forfatning, egen lovgivning, egne domstole, eget politi. I mine øjne var EF – i højere grad end EU – en omvendt forbundsstat. Indtil Maastricht-traktaten blandede EF-institutionerne sig stort set ikke i enkeltstaternes ydre suverænitet. Danmark kunne indgå en hvilken som helst traktat med et hvilket som helst land. Til gengæld blandede man sig fantastisk meget i den indre suverænitet – meget mere, end man normalt gør og må gøre i en forbundsstat«.

Ét skridt fra føderationen

Vil du dermed sige, at Maastricht er begyndelsen til at gøre EU til en "normaliseret forbundsstat"?

»Ja, i stadig større omfang bliver dele af udenrigspolitik, sikkerhedspolitik, kulturpolitik, plus meget mere til EU-anliggender. Det er EU-Domstolen, der suverænt afgør, hvad der skal være europæisk lov, og det er EU-Domstolen, der suverænt fortolker EU-lovgivningen. Med Maastricht bliver EF/EU ikke længere blot en økonomisk sammenslutning.

Mogens Herman Hansen

Født i 1940 på Frederiksberg

Student fra Østre Borgerdyd gymnasium i 1958, afsluttede studier i græsk og historie ved Københavns Universitet i 1967.

Var i mange årtier ansat ved Københavns Universitet, i en årrække bl.a. leder af universitetets center for forskning i bystater.

En af verdens førende specialister i Athens demokrati i oldtiden.

Har forfattet en række markante værker om demokrati, demokratiets historie og begreb, bl.a. "Demokrati som styreform og som ideologi" fra 2010 og "Demokratiets historie fra oldtid til nutid", der udkom sidste år.

Internationalt anerkendt – har gæsteforelæst på flere end 50 universiteter rundt om i verden.

Det bliver en politisk union. Derfor har det også skiftet navn«, siger Mogens Herman Hansen.

»Så kan man spørge: Hvad mangler der for, at EU kan kaldes en forbundsstat? Meget lidt. Man kan let omdanne Ministerrådet til et andetkammer, hvor medlemsstaterne er repræsenteret. Man kan lade 500 millioner borgere vælge Kommissionens formand, ligesom 300 millioner vælger USA's præsident, og så lade den valgte formand sammensætte sin regering (*Kommissionen, red.*) under ansvar over for Ministerrådet og Parlamentet. Man kan skabe et EU-politi ved siden af de nationale politikorps. Med disse og nogle få flere tiltag, vil EU blive en fuldblods forbundsstat.

Man har i forvejen en forfatning, Lissabon-traktaten, der for 95 procents vedkommende er identisk med den forfatning, man lagde i mælpose i 2005. Men det må man helst ikke sige højt«. ♦

I næste nummer følger vi op på temaet om skattely, og bringer månedens interview med Lars Koch fra udviklingsorganisationen Ibis.

” Hvis vi skal have et rigtig demokratisk EU, så skulle vi egentlig have et europæisk folk. Men den første vanskelighed er, at man har 24 officielle sprog. ”

De perfekte skatteeksperter

Hvor der er penge, er der selvfølgelig lobby-interesser, så hvorfor skulle bekæmpelsen af skattely gå fri?

AF MARIE SJØDIN GRÆSHOLM

KLUMME. Måske kunne man starte med at kigge lidt på den gruppe af eksperter, der skal rådgive både Kommissionen og medlemsstaterne om, hvordan de skal bekæmpe skattely. Femten personer har fået det ærefulde hverv at finde ud af, hvordan EU kan sikre de mange milliarder, som tilsyneladende forsvinder i små skatteparadiser rundt omkring i Europa. Og vi skal måske starte med at klappe Kommissionen på skulderen over, at de tager tyren ved hornene og overhovedet har nedsat gruppen. Det er næsten for godt til at være sandt, ikke? Jo. Det mener flere medlemmer af Parlamentet i hvert fald.

I et brev til Skattekommissæren, Algirdas Šemeta, fra den 12. juni, klager de over sammensætningen af gruppen. Ni ud af femten medlemmer kommer fra erhvervslivets interessegrupper eller arbejder som rådgivere og konsulenter for samme erhvervsliv, hedder det i brevet.

Parlamentsmedlemmerne mener altså, at der er klare interessekonflikter. En kræver oven i købet fem gruppe-medlemmer udskiftet, "ellers vil parlamentet handle". For eksempel ved at skære i Kommissionens budget. Det er set før.

Uheldigt signal

Det er ikke svært at regne ud, hvorfor skattely er så varmt et emne. Mens mange europæiske lande svinger spærkniven, sender "de rige" deres penge i skattely. En klassisk rig-fattig problematik, og man kan ikke andet end at blive forarget.

Kommissionen startede allerede deres arbejde med Good Tax Gover-

nance tilbage i 2012. Så det undrer mig, at når nu historien om skattely har fået hele turen i mediemøllen i løbet af foråret, hvorfor tænker man så ikke over, hvilket signal Kommissionens gruppe af eksperter vil sende? Det er jo en oplagt mulighed for at mistænkeliggøre Kommissionen og pege på, at nu er den gal i EU-systemet igen.

Rygterne svirrer

I skrivende stund er referatet fra første møde i ekspertgruppen endnu ikke i omløb, men man kan allerede læse en artikel på hjemmesiden Public Service Europe, som efterlader et helt tydeligt indtryk. Ifølge skribenten har et af medlemmerne i ekspertgruppen – Dansk Industris europæiske paraplyorganisation, Business Europe – meddelt, at det ikke er løsningen at pille ved virksomhedernes selskabsskat, hvis man vil løse problemet med skattely. Det er "alt for kompliceret", som der står. Det er vand på en mølle, som drejer i modsat retning af, hvad der lyder fra talerstolen i EU. Og hvem har interesse i det?

Standardargumentet er selvfølgelig, at det er erhvervslivet, som ved, hvor hullerne i skattesystemerne er og også ved, hvordan man lukker dem. Så må den uheldige signalværdi tages med i købet. Bevares, det kan der sikkert være noget om. Og der er jo ikke andet at gøre end at vente og se, hvad gruppen finder ud af. Næste møde er en gang i efteråret. Men måske kommer Parlamentet til at bruge de muskler, som de forargede medlemmer spiller med i klagebrevet. Det er jo fint, at erhvervsinteresser i ekspertgruppen holdes i ørerne, men med et slagsmål mellem EU's institutioner, så risikerer vi også at udsigten til at få fat i de mange gemte milliarder bliver lange. ♦

En dårlig sommer for:

Michel Barnier, Kommissær for det indre marked

Den pæne mand og tidligere franske minister Barnier er blevet udsat for en massiv kampagne fra MasterCard. Han er rystet over, at den amerikanske kreditkortgigant har brugt endnu ikke offentliggjorte lovforslag og billeder af ham personligt i en kampagne, der har kørt som helsidesannoncer i franske og europæiske aviser.

Barniers brøde er, at han har foreslået at genindføre et loft over gebyrer på betalings- og kreditkort.

En god sommer for:

Modstandere af genmodificerede afgrøder

Det amerikanske sprøjtemiddelfirma, Monsanto, har opgivet at dyrke GMO-afgrøder i Europa. Efter massivt pres fra folkelige protester og grønne organisationer er sprøjtegiften Round Up's moderskib stødt på grund og trækker sig nu fra det europæiske marked. Monsanto er udover Round Up mest kendt for det kemiske våben Agent Orange, som USA brugte til at sprøjte Vietnams junglere regioner med, så alle blade faldt af træerne og fjenden blev synlig fra luften.

LOBBYKLUMMEN:

Interesseorganisationer og virksomheder har afgørende indflydelse på EU's beslutninger. Derfor bringer vi hver måned en klumme om lobbyisme.

NOTAT bringer hver måned et kritisk svar på et basalt spørgsmål fra økonomiens verden. Økonomi er ikke naturvidenskab, og der er som regel ikke ét rigtigt svar.

Indsend gerne dit spørgsmål til redaktionen@notat.dk – så leder vi efter et svar.

sige personer med et særligt kendskab til en virksomheds forhold, må ikke handle, da de kan udnytte deres viden til at opnå en ekstra indtjening på bekostning af andre, der ikke har insiderviden.

Digitale trusler

Med IT-teknologiens indtog er børsernes stilling imidlertid blevet vanskeligere.

Tidligere var der nemlig to hovedbegrunder for at handle på børserne. For det første gav børserne en teknisk ramme, et sted, hvor man vidste, at man kunne komme i kontakt med andre, der handlede med samme værdipapirer som én selv, og nogle gode faciliteter for handlen. For det andet gav børserne en juridisk beskyttelse af de handlende.

I dag er den tekniske begrundelse for at handle på børserne reduceret. Det er nemlig blev meget lettere at komme i kontakt med andre, der køber og sælger alle mulige produkter på internettet, herunder værdipapirer. Derfor foregår en stigende del af handlen med værdipapirer i dag udenfor børserne og således udenfor både børsernes kontrol og juras beskyttelse. ♦

Hvad laver børserne?

AF FINN ØSTRUP

VÆRDIPAPIR. Kontakten mellem personer og virksomheder med et overskud de ønsker at investere, og de personer og virksomheder, som ønsker at finansiere udgifter, der er større end deres indtægter, kan organiseres på to måder.

En mulighed er at indrette særlige virksomheder (banker), der modtager overskudsmidler (i form af bankindsud), og låner pengene videre. I det tilfælde er det bankens opgave at sikre sig, at låntagerne kan betale lånet tilbage.

En anden mulighed er at indrette særlige markedspladser, hvor personer og virksomheder med overskud (eller deres repræsentanter) kan mødes med de personer og virksomheder, som har behov for at få tilført finansielle midler, og hvor der samtidig er en vis kontrol med, at modtagerne af de finansielle midler er seriøse. Det er præcist dette, der er opgaven for børser.

Klassiske børser

Indtil 1970'erne og 1980'erne blev børserne organiseret som en slags markedspladser i byerne, hvor man kunne købe og sælge værdipapirer i form af aktier og obligationer. Virksomheder med behov for midler udstedte værdipapirer, der kunne købes af personer eller virksomheder med overskud.

Samtidig var børserne kendetegnet ved, at der skete en håndhævelse af regler, som skulle sikre, at udstederne af værdipapirer havde en vis kvalitet, så køberne ikke tabte deres investerede penge. Købere og sælgere bød på værdipapirerne og de blev solgt til dem, som var villige til at betale den højeste pris (kurs), og som derfor måtte antages at have størst behov for at få placeret deres opsparing.

Elektroniske børser

Børserne har fortsat den samme funktion som tidligere, nemlig at bringe købere og sælgere af værdipapirer sammen under kontrol af regler, som skal beskytte køberne af værdipapirer. Der er dog den forskel fra tidligere, at børserne med meget få undtagelser er elektroniske og udgøres af en IT-plattform. Købere og sælgere indlægger bud om køb og salg af værdipapirer til bestemte kurser, og de elektroniske systemer sørger for, at køb og salg netop matcher hinanden til en bestemt kurs.

Der er fortsat kontrol med, at købere og sælgere overholder de regler, som har til formål at beskytte køberne af værdipapirer. Blandt de vigtigste regler er: (i) udstederne af værdipapirerne skal afgive bestemte oplysninger om virksomhedens forhold, således at investorerne hele tiden kan sikre sig, at de køber til de korrekte kurser, samt (ii) "insidere", det vil

Denne måneds svar af:

Finn Østrup er professor med særlige opgaver ved Copenhagen Business School (CBS), tilknyttet afdelingen International økonomi og ledelse. Ekspertfelter omfatter blandt andet EU, EU-ret og international økonomi. Sidder med i det regeringsnedsatte ekspertudvalg, der skal kulegrave finanskrisens årsager og udvikling i Danmark.

Mutti og apatien

Alt tyder på en sejr til den siddende borgerlige regering ved det tyske valg den 22. september. Merkels ministerhold vandrer godt nok fra den ene skandale til den næste, men den tyske økonomi er stærk, og det er det, vælgerne interesserer sig for.

KLUMME. Hun bliver kaldt "Mutti", og er kendt for at samle hænderne på en bestemt måde foran maven, så de danser en diamantlignende figur. Siden 2005 har hun været Tysklands kansler, og står meningsmålingerne til troende, tager hun en tur mere som konservativ regeringschef efter Forbundsdaysvalget den 22. september 2013. Tyskerne lader til at føle sig godt tilpas med Angela Merkel (CDU) ved roret. Næstefter Tysklands præsident, Joachim Gauck, er hun den mest vellidte politiker i Tyskland.

Men lige så populær Merkel er, lige så upopulære er flere af hendes ministerkolleger. Den konservative-liberale regeringskoalition har haft et særdeles uheldigt tag på flere store sager. Først måtte den tyske forsvarsminister Thomas de Maizière (CDU) stoppe sit prestigefyldte droneprojekt, før nogen drone var indsatsklar, men efter at næsten hele budgettet var brugt. En kommission er i øjeblikket ved at undersøge, om ministeren også har tilbageholdt oplysninger for parlamentet og offentligheden.

Flere bommerter

På en anden front har en anden ellers populær minister, familieminister Kristina Schröder (CDU), mødt voldsom kritik for at indføre såkaldte pasningspenge til forældre, der passer deres børn hjemme. Det vil holde mødre væk fra arbejdsmarkedet, mener SPD. De Grønne ser det fra børnenes perspektiv og frygter, at børn fra dårligt stillede familier ikke kommer i børneinstitutioner, og dermed ikke får de samme muligheder som børn fra bedrestillede familier.

Men også Merkel selv er ramt af hård kritik. Ingen tror på, at hun først blev bekendt med NSA's overvågning af Tyskland, da Edward Snowden gjorde den offentlig. Og hvorfor siger hun ikke fra over for USA? Hvis Tyskland blot accepterer overvågningen, så har landet ikke lært noget af to dikaturer, mener en kommentator.

It's the economy, stupid

Hvorfor vinder Merkel så? Det nemme svar er økonomisk funderet. To tredjedele af tyskerne mener, at den økonomiske situation i Tyskland er god eller meget god, og flere end tre ud af fire mener, at deres egen økonomiske situation er god eller meget god. "It's the economy, stupid", som Bill Clinton sagde. Merkel er blevet synonym med økonomisk tryghed og arbejde i en tid, hvor andre landes økonomier bløder, og massearbejdsløshed er et livsvilkår.

Den tyske filosof Jürgen Habermas kom med en anden forklaring for nylig. I en kommentar til det tyske nyhedsmagasin Der Spiegel skrev han, at Tyskland "døser på en vulkan". Landet med den gode økonomi er ramt af handlingslammelse. Alle ved, at skattesystemet er uretfærdigt, at uddannelsesmulighederne ikke er lige, og at der hverken er ligeløn eller retfærdig løn.

Men, skriver Habermas, den tyske borger trækker bare på skuldrene. Han eller hun har sammen med Merkel stukket hovedet i sandet, håbende på, at det hele bare driver forbi. I Merkels fremgangsmåde over for de kriseramte sydeuropæiske lande, ser Habermas samme bekvemmelighed gøre sig gældende. I stedet for at tage

sin del af det fælleseuropæiske ansvar, mener Habermas, at kansleren blot påtvinger dem sit spareprogram.

Modløs opposition

Man skulle mene, at oppositionen derfor havde nok at rette skytset mod. Men i stedet for at udstille regeringens handlingslammelse, deler kanslerkandidat Peer Steinbrück (SPD) Merkels og tyskernes angst for fremtiden, skriver udgiveren af ugebladet Der Freitag, Jakob Augstein, i en klumme. Andre kommentatorer mener, at oppositionen ikke har mulighed for at byde ind med et alternativ, da Merkel – i det mindste retorisk – allerede fører socialdemokratisk politik. Alt i mens dulmer Tyskland hen i en apatisk tilstand. Hvis i morgen bare er som i går, så er alt godt. Nej, vi skal have mod til at handle, mener både Augstein og Habermas. ♦

Jesper Pøksen har i flere år arbejdet med dansk-tyske relationer både som journalist og som konsulent. Efter en årrække i Berlin er den fødte Sønderjyde nu bosiddende i København.

Fem partier vil formentlig blive valgt ind i parlamentet:

CDU/CSU, Merkels regeringsbærende, kristendemokratiske parti, der sidder på 193 ud af 620 pladser i Bundestag

FDP, Tysklands liberale parti og medlem af regeringskoalitionen, der sidder på 93 pladser i Bundestag

SPD, det store socialdemokratiske parti, som er et af verdens ældste partier, tabte en tredjedel af sin opbakning ved sidste valg og har i dag kun 146 pladser i Bundestag

Bündnis 90/Die Grünen, den indflydelsesrige grønne liste er i dag repræsenteret i alle delstatsregeringer og tæller 62 pladser i Bundestag

Die Linke, venstrefløjssalliancen, der i krisens kølvand har oplevet markant fremgang, og nu er Tysklands fjerde største parti, har før valget 73 pladser i Bundestag.

To koalitioner synes mest sandsynlige: Enten går CDU/CSU sammen med FDP eller også går SPD sammen med de Grønne – med enten Angela Merkel (CDU) eller Peer Steinbrück (SPD) som kansler. Ingen af koalitionerne forventes dog at opnå flertal.

AF SVEN SKOVMAND

Tysklands historie

Tyskland opstod, da Karl den Stores rige blev delt i 843. Det omfattede kun det vestlige Tyskland, men i de følgende år besatte tyskere store områder mod øst.

I begyndelsen havde det tyske rige stærke konger og kejsere, men efterhånden blev landet opdelt i omkring 300 store og små fyrstestater, der reelt var selvstændige.

Først i 1871 blev Tyskland en samlet stat, efter at Bismarck havde taget magten og besejret Frankrig, der var uforsigtig nok til at erklære krig mod Preussen.

Tyskland var dengang en stor stat, som blandt andet omfattede betydelige polske områder. Men i Første Verdenskrig tabte landet og mistede alle de polske områder, samtidig med at Østpreussen blev skilt fra Tyskland ved "Den polske Korridor".

Sejrherrerne påtvang også Tyskland en kolossal erstatning, der undergravede demokratiet og førte til Hitlers overtagelse af magten i 1933. Han brød alle aftaler og startede i 1939 Anden Verdenskrig.

Efter krigen blev de østlige dele af Tyskland givet til Polen, og resten blev delt i to stater: Vesttyskland og Østtyskland, som russerne kaldte DDR.

Mens Østtyskland blev plyndret af russerne, blev Vesttyskland en stærk økonomisk stat, der blev medlem af både NATO og EU. Men i oktober 1990 blev de to tyskløse forenet, og det blev langt dyrere, end man havde ventet.

Det skyldtes ikke kun, at der skulle bruges store beløb på veje og jernbaner og på at restaurere ødelagte bygninger.

Det værste var, at kansler Kohl fik gennemført, at østtyske mark skulle have samme værdi som vesttyske, skønt de reelt kun havde en fjerdedel af værdien.

Det sikrede Kohl en stor valgsejr, men ødelagde den østtyske industri, og skabte stor arbejdsløshed. Først i de seneste år er Østtyskland ved at komme på fode. ♦

SKOVMANDS NOTATER

19. JULI — 10. AUGUST

Æg smides på gaden i protestdemonstration

10. august. 40 hønseavlere i Bretagne har ifølge Financial Times smidt i hundretusindvis af æg ud i en række byer. Det sker i protest mod, at EU kræver, at deres bure til æglæggende høns skal gøres større. Det ruinerer os, siger landmændene, der også klager over, at priserne på æg er alt for lave.

Større bure er også dyrplageri. EU burde gå hele vejen og helt forbyde at holde høns i bure.

EU's »udenrigsminister« får samtale med Morsi

4. august. EU's "udenrigsminister", Catherine Ashton, kunne fejre en triumf, da hun den 30. juli, som den første diplomat, fik mulighed for at mødes med den afsatte præsident, Mohamed Morsi, i det fængsel, hvor det ægyptiske militær har anbragt ham.

Ashton udtaler til The Observer, at hun formentlig fik tilladelsen, fordi hun 11-12 gange havde besøgt Ægypten og talt med ledende personer. Hun sagde, at Morsi blev behandlet godt, og at hun havde håb for det ægyptiske demokratis fremtid.

Godt arbejde af den ellers noget undervurderede Ashton.

EU kan ikke lide forbud mod oliefy

2. august. EU-Kommissionen er ifølge byggeriets blad »Licitationen« utilfreds med, at Danmark har forbudt at opsætte olie- og gasfy i nyopførte boliger. Den mener, at det er en overtrædelse af EU's regler, hvorefter man ikke må forbyde import af apparater, der er CE-mærkede.

Hensigten med det danske forbud er at få folk til at gå over til fjernvarme eller varmepumper. Og fra 2016 vil det også blive forbudt at opsætte oliefy i eksisterende bygninger, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Ministeren på området, Martin Lidegaard, mener, at det er i overensstemmelse med EU's lovgivning.

EU-Kommissionens interesse for at spare på energi og udslip af CO² er tilsyneladende ret begrænset.

Solceller fører ikke til handelskrig

31. juli. EU-Kommissionen har måttet opgive sit ønske om at lægge en told på 47 procent på kinesiske solceller for at redde den skrantende europæiske solcelleindustri. Det har især i Tyskland stødt på modstand, fordi kineserne truer med en handelskrig, der blandt andet vil ramme eksporten af tyske biler, skriver Financial Times.

Kommissionen har dog i et forlig med kinesiske solcelle-firmaer opnået, at kineserne kun slipper for tolden for den del af produktionen, der holder sig under 7 gigawatt. Det svarer til noget over halvdelen af, hvad kineserne eksporterede i 2012. Hvis kineserne eksporterer mere end de 7 gigawatt, bliver de ekstra solceller belagt med tolden på de 47 procent.

Hensynet til ineffektive EU-virksomheder går som sædvanlig ud over, hvad der er til gavn for forbrugerne – og klimaet.

EU-dom kan gøre SU dyrere

19. juli. En dom om tysk uddannelsesstøtte fra EU-Domstolen i Luxembourg har skabt bekymring, fordi domstolen kræver, at støtten kan bruges af studerende, der tager deres uddannelse i andre lande. Det får folk til at frygte for, at dette ikke blot vil ramme den danske SU-ordning, men også andre velfærdsordninger, skriver Jyllands-Posten.

Domstolen er klar over denne frygt og foreslår, at man giver uddannelsesstøtten som et lån, der skal betales tilbage, hvis man ikke efter uddannelsens ophør tager bolig i hjemlandet.

Interessant, at selv dommerne i Luxembourg kan være klar over de uheldige virkninger af deres tåbelige domme.

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter.

ALLE ['sbɔwnæder] ELSKER KRISEN!

Udover den ene procent, der sidder på flæsket, skummer fløden og flyder ovenpå ... så er der mindst 163 bebrillede sprognørder i Europa, der ikke kan lade være med euforisk at svælge i krisens kreative understrøm.

AF MICHAEL BIRKJÆR LAURITSEN

ORDLEG. Imens finanskrisen har gjort mange fattige, endnu flere fattigere, og nogle få ekstremt meget rigere, så er der måske alligevel grund til at juble. Hvis man altså er sociolinguist, den gren af sprogforskere, der studerer sammenhængen mellem sprog og samfund. Det er nemlig hævet over enhver tvivl, at sproget er blevet rigere under krisen.

Ikke blot er den næsten Monty Pythoniske kategori af **"Ni-Nis"** (hverken-ellere) slået fast, som betegnelse for den voksende del af den spanske unge generation, der hverken har jobs eller uddannelse.

Jubelscene på den årlige Sprogfestival for Sociolinguister, efter offentliggørelsen af 287 nye krise-ord.

Det er også lykkedes, at etablere **"Grandolar"** som en fast portugisisk vending, der simpelthen betyder: "Det at udsætte en minister i regeringen for kriseprotester ved hjælp af afsyngning af revolutionær hymne." NOTAT's Portugal-korrespondenter lader os vide, at udtrykket også kan dække over børns protester over urimelige forældre.

Grækerne har fået **Neoptohi**, nyfattig, et ordspil over nouveau riche, nyrig. En arbejdsløshed på 27 procent og en ungdomsarbejdsløshed på knap 60 procent har skabt en ny klasse.

Geração à Rasca, den nødstedte generation, er den portugisiske parrallel til spanske **indignados**, der gik og går på gaderne i protest mod nedskæringer. De har nu fået deres sidestykker i de spanske **Yayoflautas**, de gamle fløjter, altså indignerede af ældre årgang og **Marea blanca**, det hvide tidevand, de bølger af læger og sygeplejersker, der har protesteret mod nedskæringer i det spanske sundhedsvæsen.

Spreaddite er et nyt italiensk udtryk, der ifølge avisen *La Repubblica* kendetegner intensiveringen af den smerte som forøgelsen af renteforskellen på henholdsvis tyske og italienske statsobligationer påfører samfundet.

Repræsentanter for ECB, Kommissionen og IMF er blevet samlet under den Sci-Fi klingende fællesbetegnelse **"Los hombres de negro"** (mændene i sort). Nyligt sågar benyttet af den spanske budgetminister, da han ville berolige den spanske offentlighed med at en ny lov ikke ville føre til flere "besøg" fra trojkaen.

Trojkaen må også lægge ryg til det portugisiske udtryk **"Entroikado"**, at blive 'trojkaet' - det refererer ikke til noget behageligt. Kåret som årets ord 2012 af forlaget *Porto Editora*.

Rettingsroutine, redningsrutine (hjælpepakke), blev valgt som årets tyske ord 2012 af Gesellschaft für deutsche Sprache, Selskabet for det tyske sprog.

Shitstorm, der frit kan oversættes bæstorm, er et engelsk udtryk, der er blevet integreret i den tyske mediestrøm, og som senest hoppede ud af munden på kansler Merkel ved et offentligt møde. Ordet dækker over en storm af protester og grove fornærmelser på nettet.

Eksemplerne er hentet fra Det Kongelige Spanske Akademis nys opdaterede ordbog, den senest opdaterede Duden fra 2012, en tysk superordbog i 12 bind, samt fra "Les Mots de la Crise" (Krisens ord), af den franske sociolog Denis Muzet. ♦

Kan EU lukke skattely?

I KØBENHAVN

debatmøde med
Lars Koch og **Jens Joel** (S)
onsdag den 4. september
kl. 17-18.30

I AARHUS

debatmøde
med professor
Jan Pedersen
tirsdag den 3. september
kl. 17-18.30

Hvad er skattely? Hvordan kan store virksomheder, der tjener deres penge i EU-landene, ende med at betale tæt på ingenting i skat? EU, G8 og OECD diskuterer hvad der kan gøres mod skattely, men er der politisk vilje til at sætte handling bag ordene?

Deltagelse: 50 kr.,
20 kr. for studerende og abonnenter på NOTAT.

TILMELD DIG PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

¹ "We are the Knights who say "Ni"" og "Are you saying "Ni" to that old lady?" er legendariske citater fra "De skøre riddere".